

חיים רמבני / אמת מארץ החינוך

ג. האמאנציפאציה המינית ומשמעותה החינוכית*

התפתחותה של התרבות מכוונת במרחבים מסוימים למצב של היפרטרופיה, המעוררת רחוקת שאין עוד אפשרות להשתלט עליהן. כך קודם כל בתחום הטכניקה. ואולם רמת הטכניקה משפיעה בהכרח על החיים הרוחניים ומקנה להם סגולות ספציפיות. בעיקר בולט לעין שידוד המערכות שחל בשטח החיים המדיניים והחברתיים כתוצאה מן המהפכה הטכנית הגדולה של התקופה האחרונה. מהפכה זו גרמה לתיעושן של ארצות הקידמה ולעליית רמת החיים והזכויות של כל האוכלוסייה. אף של אותן השכבות שנחשבו לפני כמעמדות נחותים. הרוח האמאנציפאטורית השתלטה בכל תחומי החיים, ובייחוד בתחום החיים המיניים. האמאנציפאציה המינית הגיעה בזמננו לדרג שיש בו כדי להתור לא רק תחת המצב המוסרי של העם, אלא גם תחת מצבו הבריאותי. היא עלולה קודם כל להרוס כל חלקה טובה בשטח החינוך ולגרום כאן לחורבן, שקשה למצוא כדוגמתו בתקופות הקודמות. כתלי ביה"ס אינם מבודדים את התלמידים מן העולם המקיף אותו מבחוץ. אדרבה, התלמיד קולט השפעות מבית ההורים ומחיי החברה הנשקפים שם. מחבריו, מהרחוב והוא משמש צינור המוסר מצדו השפעות אלה לחבריו. התלמיד דומה מבהינה זו לספוג, הסופג בלי הרף השפעות מן החוץ ובו בזמן גם מעבירן לאחרים. בין השפעות אלה ישנה כמובן גם השפעת בית הספר, אבל היא רק אחד ממרכיבי ההשפעה בכללותה ולעתים קרובות לא החזק שבהם. על כל פנים חזקות בזמננו ההשפעות השליליות הנמצאות על הנער מהעתונות המצוירת, הסרטים השונים למיניהם והפרסומות שלהם וגם מהספרות הקלוקלת. ואף העתונות התקינה מתווכת לו ידיעות שאינן נותנות לכושר עיכול.

מאת השנים של הילד נהפכה לו לרועץ. פיגוע חילד מתבטא לא רק בהמטרת שפע תענוגות עליו, אלא קודם כל בהתחמקותם של הורים ומורים מהדרכתו. "פדגוגים דגולים כגון אוטו אנטס מביעים דעתם שמאת השנים הקוראת לעצמה מאת השנים של הילד לא ייתכן שיהא בה ענין רב והחיזור אחרי הילד משמש בעצם סימן מדאיג לאי-בטחונם של המבוגרים. לדעה זו אנו מסכימים בהחלט" ("קורות המיניות של האנושות" לד"ר הירשפלד וד"ר ברנדט גץ, בגרמנית, עמ' 247).

הצרה מתחילה כבר בחדשים הראשונים בחיי הילד. האמאנציפאציה של האשה מביאה לידי כך, שהיא מוצאת בחיי החברה והבידור יותר ענין מאשר בזיקה לתינוקה. נסיבה זו פועלת לעתים קרובות כגורם שלילי מכריע בגורל הילד. גב' זינה הרמן, נציגת ישראל ביוניצף, קובעת:

בארצות השפע קיימת (בין הגשים) תחרות גדולה מאוד שמטרתה היחידה היא לעבור על השכנים, על החברים, שתבעל יגיע למשרה רמה יותר, להגיע לתנאי מגורים משוכללים יותר, ללבוש משובח יותר... כל מחשבתן נתונה רק להצלחה בתחרות זו... ובמאמצים לעבור על השכנה במספר הנשפים יבמידת הפאר שלהם... (לעומת זאת) לאשה עובדת, כעלת עמדה מכוונת ניתנת הערכה יתרה גם בבית מצד בעלה וילדיה. הערכת הילדים היא גורם חשוב, מאחר ואחת הסיבות לגידול אחוז עבריינות הנער היא ירידה בהשפעת ההורים ("הארץ", כ' אלול תשכ"ג, תחת הכותרת "יש לנו מספיק זכויות. עלינו ללמוד עתה להפיק מהן תועלת").

ד"ר רות נבון קובעת:

האשה המודרנית אינה חיוס אותו הטיפוס השקט והאממי של זמנים קדומים. גם היא משולהבת בתוך המהפכה והקצב המהיר של חיינו המודרניים... היא נעשתה לטיפוס גברי יותר והשינוי הרב שחל בה הרחיק אותה מן התינוק... אמנם היא מקבלת הוראות בטיפול גופני ושומרת עליהן בקפדנות,

* ר' פרקים קודמים ב"מאזניים", תשרי וחשוון תשכ"ה.

אך טיפול זה אינו גורם לה הנאה היא אינה מסוגלת למסור לתינוק... מה שחשוב ביותר להתפתח חותנו... אצל ילדים מופרעים, ילדים שאינם מסתגלים למציאות מתברר שדווקא החדשים הראשונים... לא ניתן להם מסיבות שונות אותו הטיפול האמהי... בגלל החסר הזה מופיעות בעיות... וההסתגלות לחיים נכשלת ("הארץ", 24/11/58, תחת הכותרת "טיפול האם בתינוקה הרך").

ברור ששאיפת האשה לאמאנציפאציה היתה מוצדקת. ברם האמת ניתנה להיאמר, כי שאיפה זו היתה בחלק מסוים כרוכה בשאיפה לאמאנציפאציה מינית: "למעשה לא האמאנציפאציה הפוליטית היא שעוררה ענין רב אצל הנשים הגדולות. חשובה יותר היתה להן החירות הארוטית שתבעו לעצמן ושהיו מבטיחות ברצון לכנות מינך" ("קורות הנימוסים של מלחמת העולם [הראשונה], בגרמניה, לד"ר מאגנוס הירשפלד, לייפציג-וינה, עמ' 14). "חופש האהבה או לפחות פירוק המגבלות של מוסר-האהבה-הנישואין-האזרחי, היו מן ההתחלה סעיף בתוכנית תנועת הנשים" (שם, עמ' 19). האמאנציפאציה של האשה זיכתה אותה בכניסה ליותר ויותר מקצועות להתפרנס עליהם. ואולם, "איתלות כלכלית מעניקה עידוד לחופש מיני. התרבות המגע מחוץ לנישואין צמודה למימוש של זכות האשה הבלתי נשואה לילד, זכות שהפמיניזם תבע משכבר הימים" (שם, עמ' 25).

התרבות היחסים המיניים מחוץ לנישואין היא מן המפורסמות. במיוחד מאז פרסומי של קינסי. גם הלידות מחוץ לנישואין נעשו תופעה רווחת. כך בעולם הגדול. אבל גם אצלנו שומעים יותר ויותר על מקרים כאלה. הנה, למשל, ידיעה זו:

250 נערות מכל הארץ שילדו בשנים 1962/3 מחוץ לנישואין — כמה מהן לידה שניה — הועברו לטיפול שירות האימוץ של משרד הסעד. מן הרישום שנערך לגבי נערות אלו מסתבר, כי רק 10 אחוזים מהן עסקו בזנות ("הארץ", ט' ניסן תשכ"ד).

יחד עם זה רבו בשנים האחרונות הידיעות על השלכת ילדים מצד אמהות רווקות. ואין לשכוח שלצד המספרים הגלויים יש מספרים "אפלים". כן רבו גם אצלנו מקרי הגירושין, דבר המראה על התערערות מוסד הנישואין. ולא זו בלבד אלא שכמו כן התרבו מקרי הניאוף המשמשים סיבה לגירושין:

ארבעים אחוז מבקשות הגירושין שהוצאו עזי כה לפועל על קרע של "איתתאמה" נבעו במישרין בגלל בגידה של אחד מבני הזוג — זאת קובע סקר סודי שנערך על ידי בתי הדין הרבניים בארץ ("הארץ", ח' כסלו תשכ"ד).

האווירה בארצות התרבות המערבית (ומבחינה זו גם ארצנו שייכת לתרבות זו) כולה טעונה ארוטומאניה. בצדק כתב אורי קיסרי: "הד"ר וורד אינו מוצג אנגלי ספציפי... הרחוב הישראלי על ריחו ורוחו, על הפלאקאטים הצבעוניים שלו, על הסרטים המגרים, שכל נער אומלל יכול לראותם תמורת שתי לירות, על הסטריפ-טיו המחכה על כל גבעה ותחת כל עץ רענן, כל אלה הם קרקע מצמיחה מחר ומחרתיים את ה"וורדים" הישראליים..." ("הארץ", י"ט אב תשכ"ג).

אולי לא מיותר להמחיש בדוגמאות מועטות שהועתקו בזמן האחרון מלוחות המודעות, את אופיה של הפרסומת הקולנועית, הקורצת לכל עובר ושב:

- א. היא שיגעה גברים. היא הלהיבה תאוות ותשוקות בלתי מרוסנות: הפראית והנחשקת, וגרמה למעשי אלימות ושנאת אדם...
- ב. אתם מוזמנים להציץ להדר המיטות. הדון דואן הסקוטי שלא היה קמצן וחילק אהבה לכל דורשת...
- ג. הסרט הפותח לפנינו שירים סגורים של מועדוני לילה, שלא הכרנו עד כה. העולם הסקסי כלילת. אמנות שירה. ריקוד סטריפטיו. מיוחד במינו. אין להחמיץ. כדאי כדאי כדאי.
- ד. התאוות דורשות פורקן... יחסים להטים בין הבן והאשה המבוגרת ובין האב לנערה הצעירה... יצרים בהצות... אורגיות, פוקר, סטריפטיו.

לא טובה מפרסומת זו היא לעתים קרובות הפרסומת האחרת בצורת רפרטאז'ה עתונית על

הסרטים. אף מזו יימסרו כאן דוגמאות אחדות עם ציון התאריך, בו הופיעה הרפורטאז'ה אגב השמטת שם העיתונים:

א. מה חדש בקולנוע. העולם כבית בושת. המרפסת... מחבר העלילה הוא או פושע או מסורף מין! דאן זאנא הוא גם זה וגם זה... העלמה לי מראנט היא רואת חשבון יפה-פיה, המעדיפה להיות פרוצה (25/12/63).

ב. מחפשת גברים... הבעל... וידידיו אינם יכולים לספק את אני וזיראדו. צרפתי מאוד. סאקסי מאוד (8/3/64).

ג. השטן של ימינו... פאול גיומן, בוקר עשיר, פותח את הסרט במיטת אשת שכנו. ממשיך בגסיון לאנוס נערה משרתת (27/10/63).

ד. תשוקות מזוהות... אדם זקן משעשע את עצמו כשהוא מראה את אשתו הצעירה והערומה לאנשים צעירים (27/10/63).

ה. על אהבה ותשוקה... ד"ר פרויד וד"ר קינסי עמדו מעל עריסתו של מסריט אוילי זה, שבו מאוהב קורט יורגנס באחותו ואילו היא נכנסת למיטתו של כל גבר זר הנקלע לתחומה (5/4/64).

וארס זה מחלחל לתוך נשמת הנוער שלנו (כולל ילדים קטנים שאך למדו קרוא וכתוב וכבר מוצאים ענין לפענח את קסמי הפרסומת הצעקנית הזאת) יום יום, שעה שעה, דקה דקה מכל עבר ובכל סינה, מעל דפי העיתונות היומית ומעל דפי העיתונות המצוירת, מעל לחוות המודעות ומן הסרטים עצמם, ואחרון אחרון — מעל דפיהן של חוברות הפיגול. אחר כך באים המבוגרים ושואלים שאלות תם, כביכול: מניין לנו פרי הבאושים הזה בנפשות ילדינו שאנו בתקלים בו לעתים כה קרובות? כאילו לא אנו בעצמנו הם המחנכים את ילדינו ברוח פורניאית זו. על ידי שבחרנו בה למעננו המבוגרים וכאילו הקצינו לילדינו עולם אחר לחינוכם, הנבדל במסך ברזל מן העולם שלנו.

הצרה אינה בכך שאין אנו יודעים את האמת, אלא בכך שאנו יודעים את האמת ומתכוונים למרוד בה. הרי התרענו ומתריעים על הפורענות הזאת מחנכים, סופרים ואנשי מדע בלי הרף. הצרה היא בכך שאין אוננו קשובה להתרעות אלו. מכבר נעשינו מחוסנים בפניהן. כי על כן היפר-מודרניים דמוקראטים אנהנו. וכי נוותר למען ילדינו על זכותנו למנת הבשרים השבויעת שלנו (ראה מאמרו של עמוס אילון תחת כותרת זו ב"הארץ" 28/5/54) או על התירות לקרוא ספרות מסובבת כאוות נפשנו?

הנה שתי ידיעות מן העיתונות של הזמן האחרון על המתרחש בשוק ספרות זו:

גל עכור וגאה של ספרות קלוקלת מציף את דוכני הספרים בערי הארץ. בשלוש מהדורות שונות מגיע "פאני היל", זכרונותיה של אשת תענוגות, ואחריה "הגן המבושם של השייך עומר נפסאווי", "הקטין והמשרתת", "סטאלאג 3", "יחסים מסוכנים", "גבר ואשה, מחקר מיני סנאציוני", "הייתי מפקד הסרסים", "היצאנית", "רצח במועדון" ועוד ועוד. מזעזעת העובדה שהומר זה מגיע לידיהם של תלמידים בישראל. הם קוראים את הקלוקל הזה בלהיטות רבה ובולעים פרשיות שנכתבו על ידי מחברים בעלי דמיונות חולניים... כיצד משלים משרד החינוך והתרבות עם מצב זה? (ישעיה עשני, "דבר", ח' תמוז תשכ"ד, תחת הכותרת "עלבון כ"ב האותיות").

על יבוא ספריהוצאות אלה (צרפתיים) הוטל איסור, אך הדבר אינו מונע בעד יורדי ים ממולחים להגניב ספרים אלה בתוך חומר ליגאלי ורשמי — חוברות של צילומי עירום מעודנים, המופצות בארץ בכמויות גדולות, למרות מחירן (תמורת מטבע חוץ), הנע בין שלוש וחמש לירות... בניגוד לדעה הרווחת אין החוברות הלועזיות מפריעות להתפתחותה של "היצירה העברית" בשטח זה. יעידו התרגומים והעיבודים הרבים המציפים כיום את השוק... הצלחתה של "פאני היל" ברחוב הישראלי על המשוער. הספר נקנה על ידי מרבית שדרות האוכלוסיה, כפי שמעידים בעלי דוכנים גדולים בתל-אביב. על חקונים נמנים נשים רבות ואף קבוצות של תלמידי ישיבות. מלבד 20000 העותקים הישראליים נמכרו גם אלפי ספרים בשפת המקור ובגרמנית... מה עושה משרתת ישראל? מסתבר כי מלבד החירות בודדות, בעיקר של תצלומים פורנוגרפיים מובהקים, אין היא נוקטת כל יזמה ("דבר השבוע", ט"ו אב תשכ"ד, עמ' 15—14).

מאלף במיוחד הקטע דלהלן ברפורטאזה זו: „הסטאלאגים פינו את מקומם בכיסו של הקורא הישראלי לספרות המין הטהורה. סייע לכך במידה לא קטנה פסק הדין מ-1960 שניתן על ידי בית משפט השלום בתל-אביב במשפט התביעה הכללית נגד מספר מר"לים של תעתיקי חוברות בעלות שמות צרפתיים. פסק הדין המזכה קבע: „תיאורים גלויים של הטבע המיני אינם מהווים חומר תועבה כשלעצמם. דברים שטעמם פגום שלא לרוחם של אנשים רבים אינם בשביל כך דברי תועבה מבחינת החוק“ (בית המשפט ת"א—יפו ע"פ 433/60). שנתיים לאחר כן חיזק השופט ש. רוזנפלד פסק דין זה בקבעו: „בימינו אלה עצם תיאור חי מין של אדם וכל הכרוך בהם אין בו כשלעצמו כדי להוות עבירה... יש לדון את הספר לפי כוונת מוציאו לאור“ (פסק דין השופט ש. רוזנפלד בבית משפט השלום ת"א—יפו 2877/62) וכוונה קשה כידוע להוכיח“ (שם עמ' 14).

לא מעולה יותר היא השמירה על הסרטים. אמנם, במודעות הפרסומת רשום תכופות: „רק למבוגרים מגיל 16 ומעלה“. אך ראשית, מי אינו יודע שהגבלה זו אינה יעילה למעשה (ראה למשל „דבר“, כ' תמוז תשכ"ד, תחת הכותרת „מי מרמה ז'“); ושנית, מי יאמר שהנעור בגיל שש עשרה יזום אחד כבר מחוסן בפני סכנת הרעל המספפע הזה של סרטי ניבול פה וניבול תוכן. אמנם, קיימת מעין ביקורת רשמית על סרטים. אולם ביקורת זו פעולת ריסונה אינה מורגשת ביותר וכנראה היא מפריזה בסברה שכוחא דהיתרא עדיף. על כל פנים עדיין עומדים בתקפם הדברים שכתב מומחה ומוסמך לדבר עוד לפני מספר שנים:

גם המתנגדים המושבעים ביותר לכל ביקורת על הסרט טוענים בצורך של הגבלת סרטים לגילאים מסוימים... בלי עזרת הציבור הרחב הוטלת ההגבלה לפלסטר ובמקרים רבים מהווה קביעת מגבלות לסרט פרסומת טובה למשיכת הוגי נוער וילדים... אין ספק שמספר העברניים העוברים על ההגבלה הוא ניכר למדי... יש לציין שלרשות המועצה לביקורת סרטים אין גוף מפקח שיוכל להשתלט על מאות בתי קולנוע... גם למשטרה אין הכוחות הפנויים למטרה זו... החוק הקיים אינו מסיל כל אחריות על בעל הקולנוע בקשר לפיקוח על ההגבלה... (ל. גר, יו"ר המועצה לביקורת סרטים ומחזות. במאמרו „הגבלת סרטים לנוער“, „למרחב“, 21/9/60).

ברוב הארצות קיים איסור חמור לביקור בהצגות ערב בכלל... כמו כן קיים איסור מוחלט עד גיל מסוים לבקר בכל הצגה יומית, ואפילו היא מותרת לכל הגילים, אלא באישור מחנך הכיתה בלבד. וכל ילד העובר על הוראה זו עלול להיענש קשה (שם).

הרי שכמקולקלים שבהם הננו עושים, כמתוקנים שבהם איננו עושים. כלל זה כוחו יפה גם ביחס לחלק מעתונינו. כידוע יש עתונים יומיים ושבועיים במערב אירופה, שאף מלה אחת של ניבול פה בקשר לפרסומת ולרפורטאזה אינה עולה על דפייהם. והעתונים הללו אינם מופיעים ח"ו בקרן זווית, אלא הם גדולים ומפורסמים. והרי גם בארצנו יש עתונים שנוהרים מניבול פה ואיני יודע מדוע לא יוכלו כל עתונינו לוותר על ה„לוקסוס“ הזה.

מסתבר שגם התיאטרון אינו תמיד בסדר מבחינה זו. אסתפק בהעתקת הביקורת דלהלן:

בשנים האחרונות אנו עדים לירידה ברמתם התרבותית והחינוכית של המתנות המוצגים על במותינו. לאחר שהביאה לנו „הבימה“ „פניני“ תרבות כ„הביצה“ ו„ארימה לה דוס“ נתבשרנו עתה, כי „אוהל“ מכין מחזה חדש בשם „ויקטור או הילדים לשלטון“, במדורו „כוכבים ומולות“ (הארץ, 24.5) סיפר לנו מיכאל אחד על מחזה זה ואתה קורא ומדועע... נער בן 9 הוא ילד פלא. הוא מדגים עם ילדה בת 6 כיצד שוכב אביו עם אמה. הוא יודע להבחין בין ירכי אשה לחיקה וכאשר שולחים אותו לישון, הוא שואל „עם מי?“ אכן גאון שצפוי לו עתיד מזהיר. ואם אין די בכך הרי ישנה במחזה גם אשה... וכו' (מכתב למערכת „הארץ“ תחת הכותרת „אטראקציות של תיאטרון“, „הארץ“, כ"ב סיוון תשכ"ד).

אבל גם את העומדים על משמר הדת אין לנקות מן הקטרוג בקשר לענייננו. לא תימלא אוזן משמוע כל המתאות והאזהרות היוצאות מלפניהם בקשר לחילול שבת, למזוזות פסולות, לטומאת הנידה ולמאכלות אסורים, בעוד שביחס לחילול הנפשות ולטימואן על ידי פורנוגרפיה חולנית, המשתלטת על כל האווירה שבה אנו נושמים, אין אנו שומעים כלום. לא כן דרכם של המתוקנים שבהם. ראה, למשל, הידיעה על דבר האפיפיור באזני נציגי תעשיית הסרטים

באיטליה ("הארץ", הרבות וספרות, 2/9/55) וכמה ידיעות על הרצאות הגמונים וחשמינים באמריקה ובארצות אחרות על עניינים דומים.

השלב האחרון באמאנציפציה המינית

בקץ שעבר נתפרסמו ידיעות מרעישות בעתונות של העולם כולו (והעתונות המצוירת הבין לאומית עשתה מהן מטעמים), שיוזמי האופנה החליטו על גלגול הביקני למונוקני, כלומר: על חישוף חזה האשה במרחצאות. בו בזמן הופרחו ידיעות גם על דוגמאות של שמלות בצורה זו. לכאורה, אין כאן אלא תוספת של הכל מהבלי האופנה שאנו מתנסים בהם חדשים לבקרים. אולם יחס ביטול זה אינו מוצדק. קודם כל יש בחידוש האמור משום עדות על הסגה נוספת של הגבולים מטעמי בוש, שחינוך הדורות ראה צורך בהם כדי לקדם פני סכנת התפרצויות העלולות לחתור תחת יציבותה המוסרית של החברה ושלומה. בהסגת-גבול זו משתקף צורך נפשי שיש לו מקום רק בתקופת אנדלמוסיה רוחנית.

בזמנים רוחניים מוצבת המגבלה מטעם-הבושה מאלה ובתקופות של בלבול נפשי נלחמים למען הנמכתה ("קורות המינויות של האנושות" מאת ד"ר הירשפלד וד"ר ברנט ג'ן עמ' 205).

ואל יבואו בטענות שחישוף חזה האשה נהוג באפריקה וגם האיכרים בחלק מסוים באירופה (עכ"פ עד הזמן האחרון) וכן הערבים הכפריים אינם נמנעים ממנו. בארצות בהן הדבר נהוג אין לו שום משמעות הצוגנית, כיוון ששם טרם הוענקה לחזה האשה המשמעות של איזור ארוטי, הממריץ טיפוח מתאים לכך (על השינוי המשמעותי הזה על-ידי התרבות ראה Margaret Mead בספרה "גבר ואשה", תרגום גרמני מן המקור האנגלי, הוצ' ריבולט 1959 עמ' 182) מה שאין כן בארצות התרבות המערבית. כאן חישוף חזה האשה הוא אתגר אכסהיביציוני מובהק. אדוארד פוקס ב"קורות הנימוסים המאוריות" שלו (גרמנית, כרך מילואים, "רנסאנס", עמ' 50) קובע, שמחשף השדיים מעורר אצל הגבר את חשקו החושי ומשום כך גוזרות הנשים את בגדיהן בהתאם לכך (כידוע היה מחשף חזה האשה נפוץ בתקופות של פולחן ארוטי כדוגמת הרנסאנס וכבר דאגה קבל על כך. ראה, "תופת" שיר כ"ג שורה 102. בין קישוטי האשה בישעיה ג' נמנים "גליונות", שלדעת קצת מפרשים היו כותנות שבעדן נשקף הבשר. ראה מילון גרובסקי, "דביר" תרצ"ה. כן היה ידוע מחשף החזה בחוג התרבות האיגיאית. אולם תקופה זו ידועה לנו פחות מדי משנוכל לשפוט עליה). בכרך המילואים, "הזמן הגאלאנטי", עמ' 50, מעיר אדוארד פוקס על חישוף חזה האשה בתקופת האבסולוטיזם. הוא מציין את התקופה הזאת כאוטומאנית, בה קיפחה האשה את בתולי נשמתה (עמ' 229-234). הדבר הוא איפוא בעל משמעות והויקה בינו לבין האמאנציפציה המינית בולטת לעין.

לכאורה אפשר לטעון אם מחזה זה כבר היה לעולמים, מה לנו כי נזעקנו והרי אין בזה אלא החזרת המצב לקדמותו. ברם טענה זו אין לה יסוד. מה שהיה לפנינו הוא בכל זאת דבר אחר. התופעות הדקאדנטיות הללו היו בעבר מצומצמות בחוגים מועטים של החצר והאצולה והאזרחות, "העילית" ואין ללמוד מהן גזירה שווה לימינו, בהם הדמוקראטיזציה של החיים מביאה לידי התפשטותה של כל אופנה בקרב האוכלוסיה כולה. הניוון של שכבה דקה מן האוכלוסיה היה אף הוא מלווה תוצאות עגומות למדי, אלא ששיווי המשקל המוסרי לא הופרע בכל זאת באופן רציני, כיוון שהאיכרות, שהיתה אז רוב מנין, לא נפגעה מניוונו של העילית. לא כן בימינו. כעת האוכלוסיה היא רובה ככולה כרכית, והכרך הוא בלאו הכי צירוף מובהק של גירויים גוירויים:

בן הכרך הוא האינטנסיביות המאושת של יצר הרכישה... אבל הוא גם האינטנסיביות המאושת של השאיפה לתענוגות, הממציאה לה בכל עיר מקומות אין מספר להתפרקות... כיוון שהיום מוקדש על פי רוב לעסקים הרי נשאר הלילה להסתח הדעת ולבידור. וכך מתפתחים בכרכים "חיי הלילה" בוורר שמשות מלאכותיות, חיי הלילה על כל תחליפיהם, הבאים במקום יפי הטבע רב החדווה והיופי (Kurt Moreck, קורות התרבות והנימוסים של העת החדשה, מהדורה ב' 1928 — בגרמנית — עמ' 103).

ההבדל בין העבר וההווה הוא קודם כל בזה, שבשום זמן לא רוחו כל כך ההודמניות לגירוי המיני ולבגידת כך או בת'הזוג כמו עכשיו.

הנימוסים החפשיים של זמננו מאפשרים ומקילים באופן יוצא מן הכלל את הייחוד של איש עם אשה ויוצרים הודמניות רבות. המעוררות את הגירוי המיני ומחזקות אותו... בימינו משמשות כמה הודמניות לקשירת יחסים אינטימיים: הספורט, המרחץ, תיאטרון, קולנוע, הריקוד, הביקור בבתי בילוי ושעשועים, הבילוי בצוותא במלוני הלוקסוס. המוסדות החברתיים מכל הסוגים מקילים בזמננו על ההתרגשות המינית של האשה ומקדמים את בגידתה המינית (שם, עמ' 336).

עד היכן הנושא אקטואלי נראה מן הידיעות דלהלן: „גברתי החשופה... הפכה בך לילה ללחית מספר אחד במיצעד אופנת הנשים (בבריסניה)“ („דבר“, י"ב תמוז תשכ"ד). „לדעת האופנאים אופנת החזה החשוף אינה אלא שאלה של זמן... כך על כל פנים סבור רובן סודס. מתכנן אמריקאי מהצמרת... לדעתו הנשים תקבלנה אופנה זו בהתלהבות. ליתר דיוק: זוהי אופנה שהנשים הן שהכתיבו אותה למתכננים“ („הארץ“, י"ב תמוז תשכ"ד). לא מן הנמנע שבראש המתלהבות תצדענה התלמידות. במאמרי הקודם כבר הובאה ידיעה על תגובה חיובית מצד תלמידות בבי"ס בארה"ב שנשאלו לדעתן בענין זה. אפינית בהקשר זה היא גם הידיעה דלהלן: „ביאריץ אינה מפגרת אחרי הגל החדש. שתי סטודנטיות יפות תואר הופיעו חשופות חזה ורק לאחר שכנוע ממושך נאותו באירצון לכסות את קסמיהן“ („דבר“, כ"ה תמוז תשכ"ד). כמה גדול אפיו האטראקטיבי של החיפוף גם בארצנו נראה מן ההתקהלות הרבה של סקרנים מסביב לנשים שנחשדו בכך (ראה „דבר“, כ"ה תמוז תשכ"ד תחת הכותרת „מחפשים בגדי ים בלי“). כידוע דנו גם בכנסת בענין זה ואם אינני טועה התייצבו בצדק כל נציגותינו, או כמעט כולן, בחזית שוללת משותפת ללא הבדל המפלגה.

בסיום יש לומר: ההתפרקות ממעצורי הבושה לא היתה מעולם מטוכנת כפי שהיא היום. לא רק בגלל הדמוקראטיזאציה של האמאנציפאציה המינית והתרכזות רוב האוכלוסיה בכרכים (שהזכרתי כבר למעלה), אלא גם בגלל התארכות הזמן בין הבגרות המינית וזו המוסרית שחלה בזמננו כתוצאה מקדימת הבגרות המינית בגיל צעיר יותר מכפי שהדבר היה בעבר ובעיקר בגלל התקדמות הטכניקה המסייעת להעלמת ההפקרות. בזמן החדש נתרבו בשימוש אמצעי המניעה. אולם הללו לא היו נוחים כל כך וגם לא תמיד יעילים. ואילו בימים האחרונים הומצאה הגלולה המפורסמת המאפשרת את המגע המיני, כנראה, ללא כל הסתכנות בתוצאות בלתי רצויות. אם לא נשכיל בעוד מועד לרסן את היצרים המשתוללים, נהיה בקרוב מן הצועקים ואינם נענים. כבר היום פושה הנגע ומגיע לממדים המסמרים את השער. כבר שומעים על עליה גדולה בעבריינות קטינים (ראה „הארץ“, ר' אלול תשכ"ד תחת כותרת זו. המדובר על ילדים למטה מגיל תשע!) ועל ילד בן 12 החשוד בתקיפת ילדה בת 6 („הארץ“, כ"ז אב תשכ"ד). הנדון כאן אינו בדברים הנוגעים לפוסטולאטים מוסריים בסגנון של קאנט או ברוח הדת וכדומה. מדובר כאן בדברים של בריאות המשפחה והעם ושיווי משקלו הנפשי במובנם הפשוט והפרימיטיבי ביותר.